

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра філософії освіти

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри філософії освіти
Протокол № 4 від 13 квітня 2022 року
Завідувач кафедри _____ Балашенко І. В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи соціокультурного проєктування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

П.І.Б. викладача	Балашенко Інна Валеріївна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Завідувач кафедри філософії освіти, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії освіти
Контактні дані викладача	E-mail: inna_ksu@ukr.net т. моб. 067-714-51-33
Консультації	Середа - 15.00-17.00

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів – 4 годин – 120 змстових модулів – 4	Вибіркова	
	Рік підготовки:	
		1-й
	Семестр	
		2-й
	Лекції	
		6 год.
	Практичні, семінарські	
		4 год.
	Самостійна робота	
	110 год.	
Форма підсумкового контролю: залік		

2. Анотація до курсу

Запропонована програма ставить за мету вивчення здобувачами вищої освіти: сутності злбоденних питань, пов'язаних з теоретичними засадами соціокультурного проектування як інноваційної творчої діяльності спрямованої на розвитку соціокультурного об'єкту, розробку шляхів і засобів досягнення проектної мети.

Предмет дисципліни – теоретичні, методологічні, практичні засади соціокультурного проектування, специфіка розробки регіональних культурних програм та цільового проектування.

Завдання: сформувати у здобувачів освіти теоретичні знання і практичні навички, що дозволить проаналізувати соціокультурні процеси, та реалізовувати отримані знання й навички у конкретні проекти.

Переваги: можливість здійснювати соціокультурний аналіз дійсності з метою її трансформації та соціокультурного розвитку й застосовувати інноваційні ресурси у соціокультурному проектуванні; вміти поєднувати креативність, організаційні та управлінські навички для реалізації проектів.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання	Контроль
Змістовий модуль 1. Методологічні засади соціокультурного проектування			
Тема 1. Сутність соціокультурного проектування	Сутність проектної діяльності: поняття, основні характеристики, класифікація проектів. Управління проектами як специфічна галузь культури. Цілі, процеси та функції в управлінні проектами. Характеристика моделі управління проектами. Основні засади держави у сфері соціокультурного проектування.	Індивідуальні завдання	Опитування
Тема 2. Концептуальні основи проектування у контексті	Життєвий цикл проекту. Організаційні структури управління проектами. Структура проектного аналізу. Оцінка ефективності проектів. Засади	Проектування, індивідуальні завдання	Презентація

соціокультурних змін.	створення організаційної структури соціокультурного проекту.		
Тема 3. Прогнозування у соціокультурній сфері: аналітика і проектування.	Планування проекту як складова управління соціокультурними проектами. Передумови виникнення культурних проблем. Специфіка культурного діагностування та прогнозування. Потенційні можливості проектного підходу у вирішенні культурних проблем.	Пошукові завдання, підготовка до виступу	Опитування
Змістовий модуль 2. Засади проектної і франчайзингової діяльності як інноваційного ресурсу соціокультурної сфери та сфери освіти			
Тема 4. Культурна політика	Історичні традиції культурної політики в Україні. Реалізація культурної політики як пріоритетний напрям розвитку та духовності особистості. Сучасні тенденції розвитку соціокультурної реальності у контексті нових умов культурної політики держави. Стратегія культурної політики. Пріоритети державної політики в сфері культури.	Моделювання	Виступ
Тема 5. Франчайзинг в сфері соціокультурного проектування	Поняття і сутність франчайзингу. Основні напрямки і види франчайзингу. Франчайзинг і франшизи в сфері соціокультурного проекту та освітніх послуг. Особливості розвитку франчайзингу в соціокультурній сфері та освіті. Успішні практики міжнародного франчайзингу в Україні в соціокультурній сфері і неформальній освіті.	Проектування	Презентація
Тема 6. Соціальне проектування як складова надання освітніх послуг	Специфіка соціального проектування. Класифікація соціальних проектів. Педагогічне проектування в структурі соціального проектування. Особливості соціокультурного проектування освіти в кризових умовах.	Практичні завдання	Презентація

4. Політика курсу

Під час лекційних занять від здобувача вищої освіти вимагається набути цілісну логічно-послідовну систему теоретичних знань з соціокультурного проектування;

До кожного **практичного заняття** здобувач вищої освіти повинен розв'язувати низьку завдань складових соціокультурного проектування, зокрема педагогічного проектування.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне опрацювання матеріалів до кожної теми та включає поточну роботу здобувача з підготовки та виконання індивідуальної роботи. Виконання тестових робіт в режимі комп'ютерної діагностики або виконання творчих та проектних завдань, визначених викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись чинного законодавства щодо принципів академічної доброчесності та авторського права, не допускати академічний плагіат. Усі письмові роботи перевіряються на

наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%.

Політика щодо дедлайнів та перескладань. Тестові завдання не перескладаються. Здобувач освіти має право ліквідувати академічні заборгованості у встановленому в закладі порядку.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання за різними видами робіт

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні заняття (виступи та обговорення наукових доповідей, активність у процесі обговорення питань з тем дисципліни під час практичних занять, відповіді на питання викладача під час усного опитування)	0	Здобувач не проявляє активності під час практичного заняття, лише спостерігає за роботою інших.
	1-3	Здобувач не виступає з науковою доповіддю, але бере участь в обговоренні питань, які розглядаються під час практичного заняття, висловлює свою думку, відповідає на питання викладача під час усного опитування, але може припускати помилки.
	4-6	Здобувач виступає з науковою доповіддю, але припускається помилок, бере участь в обговоренні питань, які розглядаються під час практичного заняття, висловлює свою думку, відповідає на питання викладача під час усного опитування, але може припускати незначні помилки.
	7-10	Здобувач виступає з підготовленою науковою доповіддю, презентує виконане завдання, правильно відповідає на всі питання, поставлені викладачем та іншими здобувачами, бере активну участь в обговоренні питань, які розглядаються під час практичного заняття, висловлює свою думку, ставить питання іншим здобувачам після їх виступів, доповнює, уточнює їх за необхідності, правильно відповідає на всі питання, поставлені викладачем під час усного опитування.
Виконання самостійної роботи (самостійне вивчення та конспектування питань, винесених на самостійне опрацювання)	0	Здобувач не виконує самостійну роботу.
	1-2	Здобувач вивчив частково питання, винесені на самостійне вивчення, не всі з них законспектував. Припускає помилки під час поточного контролю з питань, що виносились на самостійне вивчення. Питання законспектовані формально.
	3-4	Здобувач вивчив всі питання, винесені на самостійне вивчення, але не всі з них законспектував. Припускає деякі помилки під час поточного контролю з питань, що виносились на самостійне вивчення. Питання законспектовані на достатньому рівні.
	5-6	Здобувач творчо підійшов до виконання самостійної роботи та конспектування всіх питань, винесених на самостійне вивчення, опрацював достатню кількість рекомендованих джерел з основного списку літератури, проявив ініціативу в опрацюванні додаткових джерел. Під час поточного контролю знань з питань, винесених на самостійне вивчення, виявляє ґрунтовні знання з

		теорії та практики цих питань, не припускає помилок у відповідях на питання викладача.
Індивідуальне завдання	0	Здобувач не виконує індивідуальне завдання.
	1-3	Здобувач включається у роботу команди при підготовці соціокультурного/педагогічного проєкту, але в ролі спостерігача.
	4-9	Здобувач включається у роботу команди при підготовці соціокультурного/педагогічного проєкту, відкритий до комунікації, обробляє інформацію, частково демонструє вміння знаходити оптимальні рішення та творчі здібності.
	10-20	1) Добувач активно долучається до командної роботи при підготовці та реалізації (алгоритм реалізації соціокультурного/ педагогічного) проєкту або його практичне здійснення, демонструє засвоєні знання та навички. Команда на високому рівні презентує проєкт. 2) Добувач презентує особисто розроблений проєкт та надає покроковий алгоритм його впровадження.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Бали			Критерії оцінювання навчальних досягнень	
За національною шкалою	Шкала ЄКТС		Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач вищої освіти			
2...5	1...100	F...A		
5	90 ... 100	A	Здобувач вищої освіти виявив відмінний рівень знань в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.	Здобувач вищої освіти проявляє особливі творчі здібності, демонструє глибокі знання матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; демонструє вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; переконливо аргументує відповіді. Виконує всі проєктні та творчі завдання самостійно, вчасно й може презентувати їх на високому рівні.
4	75 ... 89	C ... B	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні	Всі самостійні та практичні завдання виконано але здобувач вищої освіти не вмie доказово та

			помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять. Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків.	аргументовано презентувати власні наробки. Здобувач вищої освіти не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами.
3	60 ... 74	E ... D	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, проте відповідь неповна, неглибока, містить неточності, є помилки у формулюванні понять. Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.	Відчуваються складнощі в застосуванні знань при наведенні прикладів.
2	35 ... 59	FX	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.	Не виконує самостійної роботи, при практичній підготовці не спроможний без помилок виконати завдання.
2	1 ... 34	F	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом.	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Заочна форма навчання

Поточний та/або періодичний контроль											Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2									
T1	T2		T3	T4			T5			T6		
с.р	с.р	інд.р	с.р	п	п	с.р	п	с.р	інд.р	с.р		
6	6	14	6	10	10	6	10	6	20	6	0	100

T – тема заняття; с. р. – самостійна робота; п – практична робота; інд.р. – індивідуальна робота.

7. Рекомендована література

Основна

1. Telep, O. A., Balashenko, I. V., Fedaka, P. P., Ukhach, L. I., & Sivak, Y. M. Development and transformation of the communicative element of socio-cultural activities. *Linguistics and Culture Review*, 2021. 5(S2), 708-721. <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS2.1414>
2. Borinshtein, Y., Stovpets, O., Kisse, K., Balashenko, I., & Kulichenko, V. Educational marketing as a basis for the development of modern Ukrainian society and the state. *Amazonia Investiga*. 2022. 11(54), 146-157. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.14>
3. Гарькавець С. О. Соціокультурне проектування соціально-нормативної активності індивіда в умовах екоорієнтованого простору існування. <https://core.ac.uk/download/pdf/84594146.pdf>
4. Івановська Н. В. Соціокультурне проектування в мистецтві: теорія та практика : підручник / Н. В. Івановська, В. Д. Шульгіна, О. В. Яковлев. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2018. 196 с.
5. Курс «Проектний менеджмент в культурі». Культура і креативність. <https://www.culturepartnership.eu/ua/publishing/project-management/lecture-17-2>
6. Менеджмент соціокультурної діяльності як напрям наукового та технологічного знання : підручник : у 2 ч. Частина 1. Дидактика, логіка, методологія / О. Ю. Щербина-Яковлева, М. О. Клочко, А. М. Щербина ; за заг. ред. О. Ю. Щербини-Яковлевої. – Суми : Сумський державний університет, 2019. 249 с.
7. Управління проектами: навч. посіб.; уклад. Л.Є. Довгань, Г.А. Мохонько, І.П. Малик. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 420 с.
8. Біла О. О. Соціально-педагогічне проектування в закладах дошкільної, початкової та позашкільної освіти (контекст університетської підготовки соціологів) : навчально-методичний посібник. Одеса: «Астропринт», 2018. 185 с.
9. Порозумітися з сучасним мистецтвом допоможе освіта – критик. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24767107.html>
10. Тарасюк Г. М. Управління проектами: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Каравела, 2012. 319 с.
11. Інновації у вищій освіті – комунікація та співпраця у сучасному університетському середовищі за допомогою специфічних цифрових інструментів = Innovations in higher education - modern communications and collaboration at the university using specific IT tools : міжнар. колект. монографія / за заг. ред. Наказного М. О. ; Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2015. 375 с.
12. Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету : монографія. / за наук. ред.. К. В. Балабанова; Маріуполь : МДУ, 2017. 430 с.
13. Костюк Т. О. Світовий досвід державного управління транскордонними процесами у вищій освіті: цінності, переваги, завдання для України : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 299 с.
14. Мархлевські В., Процак О. Стратегія розвитку освіти в громаді : практичний poradnik. Київ, 2018. 56 с.
15. Маштакова І.О. Маркетинг освітніх послуг: сутність та методи оцінки ефективності. *Економічні інновації*. Випуск №60. Книга 1. 2015. С. 293- 301.
16. Морушко О. О. Менеджмент і лідерство : навч. посіб. / О. О. Морушко, А. Л. Висоцький, А. Я. Зелінський ; Львів : Тріада плюс. 2018. 187 с.
17. Нечепорчук А. Новий освітній простір: інформаційний посібник. 2019. 151 с.
18. Отравенко О. В., Шехавцова С. О., & Довгань Н. Ю. Академічна грамотність як засіб міжкультурної комунікації та невід’ємна частина якості вищої освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2021. 2(340). Ч.1. С. 211-222. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-2\(340\)-1-211-222](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-2(340)-1-211-222)
19. Роль і місце приватних навчальних закладів у системі неперервної освіти. URL: <http://ukped.com/statti/zagalna-pedagogika/2256-rol-i-mistse-privatnihnavchalnih-zakladiv-u-sistemi-neperervnoyi-osviti.html>
20. Рябова З. В. Маркетинг і логістика освітніх послуг. *Адаптивне управління: теорія і практика: Електронне наукове фахове видання, серія «Педагогіка»*. Випуск 4 (6), 2017. URL:

- http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18264/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%A0%D1%8F%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%B0_.pdf
21. Літовченко Б. Креативна економіка і зародження креативної школи менеджменту. URL: http://sophus.at.ua/publ/2015_04_29_lviv/sekcija_section_1_2015_04_29/kreativna_ekonomika_i_zarodzhennja_kreativnoji_shkoli_menedzhmentu/90-1-0-1304 2.
  22. Міжнародні та національні соціальні проекти та програми: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 231 «Соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: С.В. Гераськов. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 93 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47951/1/Mizhnarodni_ta_natsionalni_sotsialni_proekty_posibnyk.p
  23. Семез А.А. Соціально-педагогічне проектування: навч.-метод. посіб. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2012. 132 с.
  24. Пригода Т. Мікроурбаністика: тілесні стратегії «близького міста». *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки*. 2017. № 13- 14 (362-363). С. 27-31.
  25. Пригода Т. Медіатрансформації та івент-технології в сучасній театральній культурі: український контекст. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Науковий збірник*. 2020. Вип. 35. С. 115-122

Додаткова

1. Axon, S. (2020). The socio-cultural dimensions of community-based sustainability: Implications for transformational change. *Journal of Cleaner Production*, 266, 121933. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652620319806?via%3Dihub>
2. Díez-Vial, I., & Montoro-Sánchez, Á. (2020). International gatekeepers: How to integrate domestic networks and international relations. *International Business Review*, 29(6), 101751. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0969593120300962>
3. Gao, X. (2006). Understanding changes in Chinese students' uses of learning strategies in China and Britain: A socio-cultural re-interpretation. *System*, 34(1), 55-67. URL: <https://doi.org/10.1016/j.system.2005.04.003>
4. Iniesta-Arandia, I., García-Llorente, M., Aguilera, P. A., Montes, C., & Martín-López, B. (2014). Socio-cultural valuation of ecosystem services: uncovering the links between values, drivers of change, and human well-being. *Ecological economics*, 108, 36-48. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2014.09.028>
5. Пригода Т. До питання креативних індустрій. *Культурологічний альманах. Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Інноваційні технології в галузі культури» (28 лютого 2018) та III Міжнародної наукової культурологічної конференції «Управління культурними проектами і креативна індустрія» (2 березня 2018)*. Київ, 2018. С. 93-96.
6. Пригода Т. Культурологічна експертиза: перспективи / Т. Пригода // *Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспект*. Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції (29.05.2020). Луцьк, 2020. С. 162-167
7. Ткаченко В. А. Моделі і методи управління комунікаціями в освітніх проектах : автореф. дис. канд. техн. наук : 05.13.22 : Київ, 2020. 20 с.
8. Яковлев О. В. Сучасне соціокультурне проектування у національному часопросторі культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 2. С.47–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2018_2_12

4. Електронні інформаційні ресурси

<https://mon.gov.ua/ua>

<https://www.ukrstat.gov.ua>

<https://www.apppsychology.org.ua>

Міністерство освіти і науки України
Державна служба статистики України :
офіційний веб-сайт
Соціокультурне проектування

<https://www.ic.ac.kharkov.ua>

Зміст соціокультурного проектування в інформаційну добу

<https://sociocultural.knukim.edu.ua>

<https://terrango.wordpress.com>

<https://sirotstvy.net>

Управління соціокультурним проектуванням
20 соціальних проектів – територія успіху
Всеукраїнський портал національного
усиновлення «Сирітству — ні!»
Новий освітній простір

<https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>

Нормативні ресурси

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text	Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», 2834-IX, від 13.12.2022
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text	Про основні засади молодіжної політики, 1414-IX, редакція від 31.03.2023

Наукові бібліотеки

<http://www.nbuv.gov.ua/>

Національна бібліотека України імені
В.І. Вернадського

<http://dnpb.gov.ua/ua/>

Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В.О. Сухомлинського

<https://dntb.gov.ua/>

Державна науково-технічна бібліотека України

<https://nlu.org.ua/>

Національна бібліотека України імені Ярослава
Мудрого

<http://odnb.odessa.ua/>

Одеська національна наукова бібліотека

<https://www.biblioteka.od.ua/>

Одеська обласна універсальна наукова бібліотека
ім. М.С. Грушевського

<https://vnmzpv.odessaedu.net/>

Відділ інформаційно-ресурсного забезпечення
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»